

the EU / [Електронне видання]. – Режим доступу: http://www.rcpar.org/mediaupload/publications/2010/20100311_SIGMA_can_reforms_last.pdf.

3. Cox Sean M. Challenges to the European administrative elite in the new millennium / [Електронне видання]. – Режим доступу: journal.dogus.edu.tr/index.php/duj/.../288.

4. Civil service training systems in the Western Balkans region. An overview of the Civil Service Training Systems in Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, the former Yugoslav Republic of Macedonia, Montenegro, Serbia, and Kosovo under UNSCR 1244/99. – December 2008 / [Електронне видання]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/countries/montenegro/42331015.pdf>.

5. Maor M. A Comparative Perspective on Executive Development: Trends in 11 European Countries // Public Administration. – № 78 (1). – 2000. – P. 135–152.

6. Profiroiu M., Profiroiu A., Andrei T. Young professionals scheme (yps): a new approach and challenge for training institutions in romania / Profiroiu Marius, Profiroiu Alina, Andrei Tudorel / [Електронне видання]. – Режим доступу: http://www.nispa.org/conf_paper_detail.php?cid=15&p=876&pid=4245.

УДК 351.351:33.024

Лариса Вдовиченко

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто теоретичні підходи до визначення змісту державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, сформовано теоретичну основу механізму здійснення регуляторної діяльності її суб'єктами.

Ключові слова: державне регулювання, інформаційні відносини, регуляторна діяльність, механізм, управління, регуляторний процес.

Постановка проблеми

Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» визначено, що для побудови сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки необхідним є «підвищення ефективності державного управління шляхом реформування державної служби й виконавчої влади» [19].

При цьому результативність реформованих органів державного управління передбачає, перш за все, наявність надійного механізму здійснення регуляторної діяльності, спрямованої на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд прийнятих ними рішень. В Україні така діяльність визначена Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (далі – Закон про регуляторну політику) [1], що відповідає кращим сучасним світовим практикам державного регулювання.

Як відомо, ефективне державне регулювання сприяє створенню належних умов для розвитку підприємництва. Між тим, за міжнародними рейтингами щодо легкості ведення бізнесу Україна посідає місце аутсайдерів, що відзеркалює оцінку якості регуляторного клімату в країні.

© Вдовиченко Л.Ю., 2013.

Сьогодні, на нашу думку, можливості реалізації такої потужного Закону про регуляторну політику обмежені через наявність в ньому загальних неконкретизованих формулювань щодо механізму здійснення визначеним колом суб'єктів регуляторної діяльності. Все це призводить до створення на практиці ілюзії належного провадження органами державного управління регуляторної діяльності та як наслідок – відсутність розуміння суб'єктами регулювання (громадянами, суб'єктами господарювання, їх об'єднаннями тощо) ефективної та корисної участі в процесі здійснення такої діяльності.

Проблеми здійснення регуляторної діяльності стали предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців: О. В. Балабенко, Т. М. Кравцової, О. В. Кужель, С. М. Кулика, О. В. Літвінова, Д. В. Ляпіна, М. А. Погрібняка, О. Х. Юлдашева та інших. [4, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 24], що займалися питаннями від розгляду в наукових працях регуляторної функції держави в ринковій економіці або державного регулювання розвитку підприємництва до теоретичних й практичних аспектів державного регулювання економічних процесів та діяльності органів влади і місцевого самоврядування щодо прийняття регуляторних актів, внесення змін до них та скасування.

Разом з тим, сучасний стан наукової та практичної розробленості цієї проблеми в Україні є недостатнім. Так, зокрема, не розроблено ефективних та прозорих правил поведінки для всіх учасників здійснення регуляторної діяльності. У сфері такої діяльності для відповідного кола її суб'єктів не збудовано механізм належних інформаційних відносин, що, як наслідок, призвело до існування такої системи прийняття державних управлінських рішень, котра у підсумку має низку попередньо досліджених науковцями негативних рис – відсутність економічного аналізу наслідків реалізації державних управлінських рішень під кутом зору різних груп інтересів (суб'єктів господарювання, держави і громадян); відсутність регулярного публічно-приватного діалогу між ними та відсутність економічного аналізу наслідків реалізації цих рішень під кутом зору зазначених груп інтересів, а також перевірки того, чи досягаються під час реалізації цих рішень ті цілі, котрі декларувалися при їх ухваленні, тощо.

У зв'язку з цим метою даної статті є визначення змісту державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: 1) розглянути теоретичні підходи до визначення змісту державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності; 2) сформулювати теоретичну основу механізму здійснення регуляторної діяльності її суб'єктами.

Проблема визначення сутності поняття «державне регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності» має важливе як теоретичне, так і практичне значення. В науковому плані це зумовлюється тим, що вирішення даного питання дозволяє визначити сутність та основні ознаки державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності як інформаційної складової державно-управлінської діяльності, його місце в системі державного впливу на економіку, а також механізм цього регулювання в умовах розбудови інформаційного суспільства. З практичної ж точки зору необхідність розв'язання цієї проблеми зумовлюється відсутністю нормативного визначення цього поняття та існуванням суперечливих підходів до його розуміння.

Перед тим, як визначити сутність державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, необхідно звернутися до визначення понять «державне регулювання» та «інформаційні відносини».

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Мета

Випадок основного матеріалу

Науковцями поняття «державне регулювання» розглядається у широкому та вузькому значеннях. Так, у широкому розумінні державне регулювання виявляється у встановленні державою загальних правил поведінки (діяльності) учасників суспільних відносин та їх корегуванні відповідно до умов, що змінюються [8, с. 46]. Щодо державного регулювання у вузькому розумінні, то можна виділити декілька підходів до його тлумачення: як одна із функцій державного управління [8, с. 47]; як цілеспрямована діяльність уповноважених державних органів, їх посадових осіб та окремих недержавних утворень, що полягає у здійсненні комплексних заходів, спрямованих на практичну реалізацію державної політики [17, с. 6].

Отже, державне регулювання, як стверджує В. Б. Авер'янов, створює умови для діяльності суб'єктів та об'єктів управління в напрямі, бажаному для держави [7, с. 64].

Разом з цим, аналіз концептуальних положень провідних науковців свідчить про наявність і декількох підходів у визначенні поняття «інформаційні відносини» (табл. 1).

мірним є вжиток поняття «публічна інформація» як різновиду інформації, що містить відомості про суспільні процеси та відносини, які розуміються в широкому контексті й водночас мають офіційний характер.

Отже, об'єктом нашого дослідження є публічна інформація. Публічна інформація – це документовані дані, які мають кількісну характеристику явищ та процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя й збираються, використовуються, поширюються та зберігаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, державними підприємствами, установами та організаціями, іншими суб'єктами, відповідно, в межах та компетенції згідно з законодавством.

Також публічною інформацією є нормативна, офіційна документована і в установленому порядку отримана та оприлюднена друкованими або іншими засобами інформація щодо процесу діяльності органів законодавчої, виконавчої, судової влади, органів місцевого самоврядування. Основними джерелами цієї інформації є

Таблиця 1

**Розуміння терміна «інформаційні відносини»
різними науковцями**

Автори	Визначення терміна «інформаційні відносини»
М. Я. Швець, Р. А. Калюжний, В. Гавловський, В. С. Цимбалюк [22]	суспільні відносини щодо інформації, які є основним об'єктом регулювання інформаційного права
В. М. Брижко, О. М. Кальченко [6]	відносини, що виникають у всіх сферах життя і діяльності людини, суспільства та держави при одержанні, використанні, поширенні та зберіганні інформації
І. Л. Бачило [5]	суспільні відносини, які виникають в процесі інформаційної діяльності
А. А. Снитников, Л. В. Туманова [21]	суспільні відносини, які виникають відповідно до норм права і юридичних фактів при формуванні і використанні інформаційних ресурсів на основі створення, збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, поширення і надання споживачу документованої інформації; створенні і використанні інформаційних технологій і засобів забезпечення; захисту інформації, прав суб'єктів, які беруть участь в інформаційних процесах та інформатизації
М. М. Рассолов [20]	відносини з приводу збору, обробки і використання правової та іншої інформації в суспільстві
В. В. Єжунінов [10]	стан суспільних відносин, у межах якого іманентно властивою характеристикою публічної діяльності є врегульовані національними правовими нормами відносини, коли будь-який суб'єкт має право отримувати інформацію відповідного характеру, а другий суб'єкт зобов'язаний передати певний вид інформації

Як наслідок, в сучасній науці немає єдиного визначення поняття інформаційних відносин. Легітимне визначення терміна «інформаційні відносини» міститься в Законі України «Про інформацію» [2], на підставі якого можемо констатувати, що інформаційні відносини – це відносини, які виникають у всіх сферах життя та діяльності суспільства і держави при створенні, збиранні, одержанні, зберіганні, використанні, поширенні, охороні та захисті інформації, а отже, і у сфері регуляторної діяльності.

Основним об'єктом інформаційних відносин є інформація, до якої, як і до поняття «інформаційні відносини», також існують різні наукові підходи, підсумовуючи які можна зазначити, що інформація – відомості (повідомлення) про об'єкти та явища навколишнього середовища, їх властивості та відносини, які зменшують ступінь їх невизначеності [10].

Інформація, що виникає в процесі пізнання світу людьми, є соціальною, і в цьому аспекті більш право-

законодавчі акти України, акти Верховної Ради України, підзаконні нормативні акти, нормативні та ненормативні акти державних органів, акти органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.

Отже, саме в публічній сфері й формується відповідна система інформаційних врегульованих національними правовими нормами відносин, коли будь-який суб'єкт має право отримувати інформацію відповідного характеру, а другий суб'єкт зобов'язаний передати певний вид інформації, і саме з таким визначенням В. В. Єжунінова [10] поняття «інформаційні відносини» варто погодитися.

Що стосується поняття «регуляторна діяльність», то воно законодавчо визначено [1] і складається з низки встановлених процедурних етапів підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду регуляторних актів – нормативно-правових актів та інших офіційних письмових документів, предметом регулювання якого є господарські та адміністративні відносини

між регуляторними органами (органами законодавчої, державної влади, місцевого самоврядування і їх посадовими особами) або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання.

Державне регулювання реалізується уповноваженими суб'єктами через певний механізм, тлумачення терміна якого і розглянемо. Аналізуючи розуміння терміна «механізм» в різних словниках [25], можна стверджувати, що це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких досягаються поставлені цілі. Від терміна «механізм» перейдемо до тлумачення терміна «механізм управління (державного управління)» (табл. 2).
 Таким чином, підсумовуючи розгляд сутності відповідно до розглянутої термінології, сформулюємо наше розуміння змісту державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності.

ми виникають врегульовані національними правовими нормами інформаційні відносини.

Державне регулювання є однією із функцій процесу державного управління і спрямоване на прямий або опосередкований вплив на об'єкт управління з метою досягнення необхідного результату, що відповідає меті регулювання та реалізується через відповідний механізм.

Отже, державне регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, з одного боку, є сукупністю економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного регулювання, що забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих учасників державного регулювання через отримання ними один від одного інформації відповідного характеру. З іншого боку, це є механізмом (інструментом) для ефективного прямого або опосе-

Таблиця 2

Тлумачення похідних термінів від терміна «механізм» з точки зору управління процесами, функцією якого є державне регулювання

Автор	Термін	Визначення терміну
Г. С. Одінцова [9]	механізм управління	засіб розв'язання суперечностей явища чи процесу, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності, з використанням відповідних їй методів управління та спрямовані на досягнення визначеної мети
Г. В. Атаманчук [3]	механізм формування та реалізації державного управління	сукупність і логічний взаємозв'язок соціальних елементів, процесів і закономірностей, через які суб'єкт державного управління (його компоненти) «схоплює» потреби, інтереси й цілі суспільства в управляючих впливах, закріплює їх у своїх управлінських рішеннях і діях та практично втілює їх у життя, спираючись на державну владу
Л. П. Юзьков [23]	механізм (управління)	сукупність певних складових елементів, що створюють основу певних явищ, процесів; засіб організації практичної діяльності
Н. Р. Нижник [17]	механізм (управління)	складна категорія управління, що включає: цілі управління, елементи об'єкта та їх зв'язки, на які здійснюється вплив, діяння в інтересах досягнення цілей; методи впливу, матеріальні й фінансові ресурси управління, соціальний та організаційний потенціал
М. І. Круглов [12]	механізм державного управління	сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління і впливу на їх діяльність, що забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих учасників державного управління

Для цього процес підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду регуляторних актів ми будемо називати регуляторним процесом чи процесом здійснення регуляторної діяльності. Очевидно, що регуляторний процес – процес динамічний, мінливий, тобто сьогодні суб'єкти цього процесу зовсім не ті, що були вчора, а завтра вони будуть істотно відрізнитися від сьогоднішніх.

Суб'єктами регуляторного процесу слід визначити всіх учасників, що опосередковано або напряду впливають на процес здійснення регуляторної діяльності і коло яких ми окреслимо у наступних дослідженнях цього питання.

У регуляторному процесі, як процесі публічного управління, будь-який суб'єкт цього процесу має право отримувати інформацію відповідного характеру, а другий суб'єкт при цьому зобов'язаний передати певний вид інформації, тобто між тими чи іншими його суб'єкта-

редкованого впливу держави через регуляторні органи на інші суб'єкти цього процесу з метою досягнення необхідного у сфері господарювання результату на центральному, регіональному та місцевому рівнях.

У зв'язку з цим перспектива подальших досліджень полягає у розробці комплексного підходу до підвищення ефективності процесу здійснення регуляторної діяльності в Україні на центральному, регіональному та місцевому рівнях, а саме: у науковому обґрунтуванні теоретичних засад і практичних рекомендацій з удосконалення регуляторної діяльності через побудову для її суб'єктів механізму державного регулювання інформаційних відносин.

Література.

1. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003р. №1160-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992р. №2657-XII / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления [Текст] : курс лекций. – М. : Юридическая литература, 1997. – С. 86.

4. Балабенко О. В. Удосконалення механізму реалізації регуляторної політики держави / [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / О. В. Балабенко. – 2009. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/350882.html>.

5. Бачило И. Л. Информационное право: основы практической информатики : учеб. пос. / И. Л. Бачило. – М., 2001. – С. 22.

6. Брижко В. М., Кальченко О. М., Цимбалюк В. С. Інформаційне суспільство. Дефініції. / В. М. Брижко, О. М. Кальченко, В. С. Цимбалюк; за заг. ред. проф. Р. А. Калюжного, М. Я. Швеця. – К. : Інтеграл, 2002. – С. 36.

7. Державне управління в Україні : навч. пос. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Б. Авер'янова. – К. : Вид-во ТОВ «СОМІ», 1999. – С. 35–39.

8. Державне управління : словник-довідник / за заг. ред. В. М. Князєва, В. Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.

9. Державне управління і менеджмент [Текст] : навч. пос. у таблицях і схемах / Г. С. Одінцова, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов та ін.; за заг. ред. Г. С. Одінцової. – Х. : ХарПІУАДУ, 2002. – 492 с.

10. Єжунінов В. В. Інформаційна складова сучасних державно-суспільних відносин: проблема дефініцій [Електронний ресурс] / В. В. Єжунінов – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

11. Кравцова Т. М. Адміністративно-правові засади здійснення державної регуляторної політики в сфері господарювання : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Т. М. Кравцова, Національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2004. – 22 с.

12. Круглов М. И. Стратегическое управление компаний [Текст] : учебник для вузов. – М. : Русская деловая литература, 1998. – С. 111.

13. Кужель О. Економічні засади державної регуляторної політики у сфері господарювання: світовий досвід та вітчизняна практика / О. Кужель // Економіст. – 2008. №7. – С. 50–57.

14. Кулик С. М. Державна регуляторна політика сприяння розвитку малого підприємництва : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02 / С. М. Кулик; ХарПІДУ НАДУ. – Х., 2007. – 22 с.

15. Літвінов О. В. Діяльність органів місцевого самоврядування з реалізації державної регуляторної політики в Україні [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.04 / О. В. Літвінов, 2010. – укр. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/350982.html>.

16. Ляпін Д. Зміни в державному управлінні щодо малого підприємництва [Електронний ресурс] / Д. Ляпін – Режим доступу : <http://www.ics.org.ua>.

17. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління : навч. посібн. / за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. : УАДУ, 1998. – 160 с.

18. Погрібняк М. А. Механізм державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02 / М. А. Погрібняк, 2008. – Режим доступу : <http://avtoreferat.net/content/view/986/45>.

19. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» / [Електронний ре-

сурс] – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/programa_reform_final_1.pdf.

20. Рассолов М. М. Информационное право [Текст] : учеб. пос. / М. М. Рассолов. – М. : Юрист, 1999. – С. 101.

21. Снытников А. А., Туманова Л. В. Обеспечение и защита права на информацию / А. А. Снытников, Л. В. Туманова. – М. : Городец-издат, 2001. – С. 101.

22. Швець М., Калюжний А., Гавловський В., Цимбалюк В. Інформаційне законодавство України: концептуальні основи формування / М. Швець, А. Калюжний, В. Гавловський, В. Цимбалюк // Право України – 2001. – №7 – С. 89.

23. Юзьков Л. П. Социальный и государственно-правовой аспекты управления / Л. П. Юзьков – К. : Лыбидь. 1972. – 48 с.

24. Юлдашев О. Х. Методологічні засади регуляторної політики у сфері господарської діяльності [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 / О. Х. Юлдашев, 2008. – укр. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/350599.html>.

25. Web сайт Яндекс-Энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://encycl.yandex.ru>.

УДК 35.077:65.012.123:329.78

Наталія Заболотна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕЛІ УЧАСТІ МОЛОДІ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті розглянуто інституційний підхід до вивчення молодіжних громадянських організацій як одного з інститутів громадянського суспільства. Визначено поняття «участь молоді» та її можливі рівні у прийнятті управлінських рішень. Особлива увага приділена дослідженню моделей такої участі, розроблених вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Ключові слова: *молодь, молодіжні громадські організації, інститут громадянського суспільства, участь молоді, молодіжна політика.*

✦ Розбудова української держави за сучасними європейськими стандартами вимагає від державних структур створення умов для повномасштабної участі всіх молодих людей у суспільному житті. Молоді люди в Україні глибоко зацікавлені в демократизації політичної системи країни, і ще більше зацікавлені у важливості своєї ролі в цьому процесі. Більшість молодих людей висловлює чітке прагнення брати участь і впливати на рішення, що приймаються. Однак, вони не відчувають на практиці дієвості своєї участі.

Отже, перед українським суспільством постала проблема розроблення дієвої моделі участі молоді у прийнятті рішень, яка зможе «навести мости» над прірвою між готовністю молоді виразити свої думки та наявними для цього у суспільстві можливостями.

✦ Поняття «молодіжні громадські організації» (надалі – МГО) вивчали українські вчені, зокрема М. Го-